

vities related to the provision of public services». Stated that the definition of it located in the disposition of criminal law, the articles of this chapter notes and footnotes articles in other sections. Subject to the requirements of philological and textual features installed on the relationship between Remo and relevant legal definitions. Found that most legal definitions of Section XVII belong to the descriptive (casuistic). The author believes that the often closed list can be more useful than an abstract definition. Most legal definitions to be misunderstood.

Key words: legal definition, the definition of criminal legal concept, subject, particular.

Отримано 12.02.2013

УДК 343.8

І. С. ЯКОВЕЦЬ

Ірина Станіславівна Яковець, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, докторант Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності НАПрН України

ОБ'ЄКТ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ ТА ЙОГО ЦІЛЬОВА ОРІЄНТАЦІЯ

Однією з ключових проблем, які підлягають дослідженню при обґрунтуванні концепції оптимізації процесу виконання кримінальних покарань, є питання цільової орієнтації об'єкта цієї діяльності – процесу виконання кримінальних покарань.

Незважаючи на велике значення проблеми співвідношення цілей кримінального покарання та діяльності органів і установ виконання покарань, їх комплексне дослідження в Україні в останньому десятиріччі не проводилось. Нині можна назвати роботи лише К. В. Автухова, І. Г. Богатирьова, О. А. Гритенко, А. П. Геля, О. Г. Колба, В. А. Львочкина, О. В. Лисодеда, І. С. Міхалко, М. В. Романова, А. Х. Степанюка, В. М. Трубнікова, І. С. Яковець та деяких інших науковців. Проте, незважаючи на значний внесок вказаних фахівців, можна стверджувати, що проблема визначення цільової орієнтації діяльності органів і установ виконання покарань залишається ґрунтовно та комплексно не дослідженою.

У науковій літературі доволі поширеною є думка, що головною метою процесу виконання кримінальних покарань є забезпечення досягнення цілей покарання, визначених у ст. 50 КК України. Приміром, Л. П. Фріс вказує, що завданнями політики у сфері виконання кримінальних покарань (що ототожнюється цим дослідником з діяльністю ДКВС України – прим. авт. – І. Я.) є, насамперед, забезпечення реалізації кримінальної відповідальності і досягнення цілей, визначених у ст. 1 КК України (забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам) та цілей покарання, закріплених у ст. 50 цього Кодексу (кари, виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами)¹. Є. Ю. Бараш у вступі до своєї докторської дисертації зазначає, що головна мета діяльності органів та установ ДКВС України полягає у забезпеченні умов виконання кримінального покарання, що має стати не лише карою, а й сприяти виправленню та перевихованню засуджених. Проте у подальшому (підрозділ 2.1 «Призначення, завдання та функції Державної кримінально-виконавчої служби») названий вчений-практик доводить, що головна мета діяльності органів та установ виконання покарань полягає у захисті інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими. Ця стратегічна мета деталізується низкою нормативних актів до такого рівня, за якого кожна конкретно визначена мета виступає як завдання безпосередньої кримінально-виконавчої діяльності. Є. Ю. Бараш зазначає, що перед органами та установами виконання покарань відповідно до їхнього призначення ставиться чотири основні завдання: виконання вироку суду, забезпечення процесу виправлення засуджених; спеціальне і загальне попередження (превенція). Кожне з вказаних завдань має самостійне значення, а всі вони разом розкривають зміст процесу виконання кримінального покарання. Поряд із основними завданнями органи і установи виконання покарань здійснюють різні допоміжні чи забезпечувальні функції. Особливо це характерно для установ виконання покарань². О. М. Джу́жа та А. В. Кирилюк вважають за доцільне запропонувати і створити «модифіковану» соціально-правову систему – Пенітенціарну систему України (на заміну кримінально-виконавчої), яка вмщувала б у собі не тільки цілі, завдання та функції виконання кримінальних покарань, але й каяття щодо вчиненого особою злочину (незалежно від релігійної приналежності), що прямо пов'язано з результатами виправлення. На думку вказаних науковців, зазначені цінності присутні в процесі виконання будь-якого виду покарання, а також випро-

бування (пробації) та в період постпенітенціарного впливу³. Т. А. Денисова підтримала погляди О. М. Джузи, І. Г. Богатирьова, А. П. Закалока, В. О. Меркулової, Г. О. Радова, О. Г. Колба про те, що щире каяття злочинця є основною метою системи виконання покарань, оскільки воно стимулює низку позитивних перетворень у засудженого. На її думку, аналіз кримінального і кримінально-виконавчого законодавства дає підстави стверджувати, що цілі покарання при його призначенні та виконанні й відбуванні в основному збігаються. Однак кінцевим результатом для кримінально-виконавчого права є не тільки виправлення особи, а й її соціальна реадптація – ресоціалізація. У КВК відсутня вказівка на таку мету як кара, що, за визначенням Т. А. Денисової, є цілком виправданим. Стосовно загальної і спеціальної превенції, у ст. 1 КВК України запобігання вчиненню нових злочинів вказано лише як завдання кримінально-виконавчого законодавства. Пояснюється це тим, що більшість норм КВК України спрямована на досягнення мети ресоціалізації та адаптації колишнього злочинця до життя в суспільстві, а це, в свою чергу, унеможливить вчинення ним нового злочину. Названий вчений також звертає увагу, що при виконанні покарання всі цілі покарання, незважаючи на їхню відносну самостійність, тісно пов'язані між собою, але така єдність не виключає певних або пріоритету однієї мети над іншою. На кожному етапі виконання і відбування покарання ставляться певні завдання та проміжні цілі, які й слугують досягненню кінцевих цілей покарання. Запропоновано власне визначення кінцевих цілей покарання, а саме: виправлення та ресоціалізація засуджених, реституція, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами⁴.

Безперечно, цільова орієнтація процесу виконання кримінальних покарань перебуває у залежності від цілей кримінального покарання, визначених у КК України. Як слушно зазначає С. В. Полубинська, визначення цілей покарання необхідно для осмислення результатів застосування покарання та емпірично обґрунтованих висновків⁵. Поверховий погляд на положення кримінального закону може дати підстави для достатньо хибної думки, що у ідеальному вигляді покарання буде ефективним, якщо воно виконає положення ст. 50 КК України про цілі покарання. Звідси нібито випливає, що основні цілі процесу виконання кримінальних покарань, та, відповідно, й діяльності органів і установ, на які покладається реалізація цього процесу, доволі прості та очевидні: кара, попередження нових злочинів як засудженими, так і іншими особами, а також виправлення осіб, які вчинили злочини. Але подібна думка не може бути визнана цілком правильною.

Загальновизнано, що виконання кримінального покарання являє собою окремий етап завершальної стадії кримінальної відповідальності. М. І. Панов пише, що кримінальна відповідальність – це юридичний обов'язок особи, яка вчинила злочин, підлягати дії кримінального закону, тобто зазнати з боку держави негативної оцінки в обвинувальному вирокі суду за вчинене суспільно небезпечне діяння, а також заходів державно-правового примусу у вигляді обмежень прав і свобод особистого, майнового характеру. Темпоральний (часовий) аспект кримінальної відповідальності у запропонованому трактуванні полягає в тому, що вона виникає з моменту вчинення особою злочину (ч. 1 ст. 11, ч. 1 ст. 2 КК України) і закінчується погашенням чи зняттям судимості (ст. 88 КК України). Стадіями кримінальної відповідальності М. І. Панов визнає: 1) виникнення обов'язку підлягати дії кримінального закону – з моменту вчинення злочину – незалежно від того, виявлено цей злочин чи ні. Саме з цього моменту (і саме тому) діє й реалізується інститут давності притягнення особи до кримінальної відповідальності (ст. 49 КК України); 2) етапи кримінально-процесуальної реалізації кримінальної відповідальності; 3) виконання покарання згідно з вироком суду на підставі норм КВК України. На вказаних стадіях злочинець зазнає негативного державного осуду за скоєне. При цьому до нього застосовується призначене вироком суду покарання як захід державного примусу (ст. 65 КК України) і він зазнає реальних обмежень особистих прав і свобод чи може бути звільнений від покарання та його відбування за наявності підстав і умов, передбачених ст.ст. 74–87 КК України. Завершується кримінальна відповідальність моментом погашення чи зняття судимості (ч. 1 ст. 88 КК України)⁶. Тобто, покаранням кримінальна відповідальність не обмежується, а продовжується ще доволі тривалий період – до погашення або зняття судимості, з огляду на що покарання є лише частиною кримінальної відповідальності або, як справедливо вказує Ю. В. Баулін, кримінальна відповідальність і кримінальне покарання співвідносяться як мета і засіб⁷. Окремі вчені зазначають, що ряд цілей кримінальної відповідальності (зокрема, цілі кари, виправлення, попередження вчинення злочинів) збігаються з цілями кримінального покарання⁸. З цим не можна цілком погодитись, оскільки поняття кримінальної відповідальності значно ширше, ніж покарання, тому й має більше коло цілей: цілями кримінальної відповідальності називаються: формування у суспільстві поваги до закону; забезпечення правомірної поведінки; становлення системи кримінально-правової профілактики; закріплення у свідомості осіб, які вчинили злочин, антикриміногенних поглядів, переконань; забезпечення правопорядку в державі тощо⁹, до цілей же покарання ч. 2 ст. 50 КК України відносить лише кару, виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами. Отож, цілі кримінальної відповідальності, цілі кримінального покарання та цілі процесу виконання останнього не збігаються та співвідносяться між собою як ціле та його частки, як мета та засіб. Частина дійсно завжди несе на собі відбиток цілого, виражає природу цілого, зберігає його певні специфічні риси. Частина існує й тому, що існує ціле, до якого вона належить, і навпаки, без частини не існує цілого; можна встановити взаємний перехід частин у ціле та цілого у частини. Виходячи із загальних філософських положень щодо діалектики цілого та частини¹⁰, для визначення співвідношення цілей процесу виконання покарань з цілями кримінального покарання та кримінальної відповідальності слід мати на увазі такі вкрай важливі положення:

1. Ціле не зводиться до суми його частин; ціле володіє якостями, що є відсутніми у кожній частки окремо та у всіх частин разом. Ціле є чимось більшим, ніж звичайна сума якостей усіх частин, хоча кількісно ціле є рівним сумі частин. До наявності у цілого нових, інтегративних властивостей призводить взаємодія частин, спосіб зв'язку між ними. Звідси – цілі кримінальної відповідальності не можуть визначатися простим дублюванням та складанням цілей елементів (стадій) цього процесу – кримінально-процесуальної та кримінально-виконавчої діяльності. Розуміння цілей кримінальної відповідальності як суми цілей її стадій та складових елементів неприпустиме, оскільки їх взаємозв'язок виступає не у вигляді лінійного причинного ряду, а у вигляді своєрідного замкнутого кола, всередині якого кожна частина є умовою другої та обумовлена нею.

2. Будь-яка частина цілого несе в собі якісні визначеності цілого. Тобто, у цілях як кримінального покарання, так і процесу його виконання, відбиваються загальні якісні ознаки кримінальної відповідальності взагалі; вони існують у межах названої якісної визначеності цілого, тобто мають характер, властивий кримінальній відповідальності загалом. Разом із тим тотожність окремих якісних ознак не означає їх належності усім без винятку складовим загального процесу кримінальної відповідальності, як і ідентичності усіх ознак її частин.

3. Частини впливають на ціле. Саме від частин залежить належне функціонування цілого; дисфункція, збій чи порушення, допущені в його частинах, призведуть до порушення значення та функціонування всього цілого. Це правило є вельми важливим для процесу виконання кримінальних покарань, оскільки надає додаткову аргументацію тези, що недосягнення цілей покарання на інших стадіях кримінальної відповідальності, приміром, при його обранні та призначенні, створює передумови для неможливості реалізації цілей, поставлених перед цією стадією та кримінальною відповідальністю в цілому. Водночас це правило дає змогу стверджувати, що досягнення цілей кримінально-процесуальної та кримінально-виконавчої діяльності є засобом досягнення цілей кримінальної відповідальності, результатом їх інтегративних властивостей.

З наведеного також випливає, що **цілі кримінальної відповідальності, кримінального покарання та процесу його виконання у жодному разі не можуть збігатися**. І це є цілком природним, оскільки, якби цілі, приміром, процесу виконання кримінальних покарань збігалися з цілями кримінальної відповідальності, що зумовлювало можливість їх досягнення на одній зі стадій останньої, доцільність існування усіх інших стадій автоматично втратила б сенс. Так само не можуть бути однаковими й цілі кримінального покарання та процесу його виконання. Цілі кримінальної відповідальності, на нашу думку: 1) виступають в якості збудника, своєрідного відправного пункту кримінально-процесуальної та кримінально-виконавчої діяльності. Саме тому їх можна визнати причиною дії, цільовою причиною; 2) не лише відображають кримінально-процесуальну та кримінально-виконавчу діяльність, а й стимулюють їх протягом здійснення цих процесів; 3) як внутрішній момент кримінально-процесуальної та кримінально-виконавчої діяльності знаходять своє відображення у структурі цих процесів; 4) значною мірою впливає на сам зміст кримінально-процесуальної та кримінально-виконавчої діяльності, зберігаючись протягом всього часу їх здійснення; 5) виконують спрямовуючу та регулюючу функції при реалізації названих видів діяльності, забезпечуючи співвідносність комплексу завдань кримінально-процесуальної та кримінально-виконавчої діяльності. Кожній із цілей кримінальної відповідальності відповідає певний комплекс завдань, спрямованих на її досягнення, тому можна вести мову про цілі кримінальної відповідальності загалом, а також цілі кримінального покарання та цілі виконання кримінального покарання як про цілі і завдання окремих стадій, етапів, дій. Отже, слід цілком погодитись з думкою А. Х. Степанюка, що перехід від однієї стадії кримінальної відповідальності до іншої, зокрема, до процесу виконання покарання, є переходом від одного стану об'єкта діяльності правоохоронних органів до іншого, що пов'язано з накресленням відповідної мети та досягненням результату¹¹.

Цілі кримінального покарання, за визначенням фахівців з кримінального права, досягаються самим призначенням покарання, режимом його відбування, залученням до праці тощо¹². Тобто, реалізація декількох, а не якоїсь однієї стадії кримінальної відповідальності повинна забезпечувати їх досягнення. Цілі покарання визначають весь процес застосування покарання, починаючи з його призначення, у той час як значення цілей виконання покарання виявляється в кримінально-виконавчій діяльності. Саме тому у наукових публікаціях минулих років вже зверталась увага на те, що цілі покарання, завдання органів і установ виконання покарань та завдання процесу виконання покарань не збігаються¹³, а мета виконання покарання як спонукальний момент у системі діяльності органів і установ виконання покарання відповідає призначенню адміністрації органів і установ виконання покарання, тобто корінним потребам суб'єкта діяльності з виконання покарання¹⁴, хоча, безумовно, усі вони перебувають у взаємозв'язку та взаємозалежності. Приміром, прогалини на стадії обрання та призначення покарання перешкоджають ефективному досягненню цілей, які постають при його виконанні, так само, як і перенесення ваги з усіх стадій кримінальної відповідальності лише на одну – заключну, намагаючись саме в цей період досягнути всіх поставлених перед кримінальним покаранням цілей (приміром, С. І. Куганов стверджує, що в процесі виконання покарання центр тяжіння нібито переноситься на забезпечення мети виправлення, а також індивідуального запобігання¹⁵).

Справедливо призначене покарання утворює міцну основу для його виконання та врешті-решт здатне забезпечити досягнення його цілей. Проведені дослідження показують, що більшість засуджених не визнають обране стосовно них покарання: 55 % опитаних засуджених до арешту вважають себе винними у вчиненні злочину; 25 % вважають, що вони невинні у його вчиненні та 20 % стверджують, що вони його не вчинили взагалі. Відповідно, 55 % вважають покарання справедливим; байдуже ставляться до покарання 14 %, 18,8 % вважають покарання несправедливим, а 12,2 % не відповідали на поставлене запитання¹⁶. Лише 18,5 % засуд-

жених до позбавлення волі згодні з призначеним видом та строком покарання (при тому, що 79,6 % визнають себе винними у вчиненні злочинів і 72,1 % вважають, що за свої вчинки вони заслуговують покарання), а більшість засуджених все ж дотримується думки, що позбавлення волі не було обґрунтованим і справедливим, оскільки воно руйнує їх подальше життя і назавжди позбавляє права стати нормальним громадянином у суспільстві¹⁷. Разом із тим, як показало наше дослідження, засуджені до позбавлення волі більш відповідально ставляться до вчиненого ними діяння: бере не себе відповідальність за вчинене, розуміє негативність власної поведінки, вважає, що не буде вчиняти злочини 60 % (в КВІ – 50 %). Заперечують серйозності власної поведінки 14 % засуджених в колоніях та 10 % в КВІ, не визнають вплив своїх дій на інших – 21 % та 20 % відповідно, вважають себе «жертвою» недосконалої правоохоронної системи та життєвих обставин, виправдовують власну негативну поведінку об'єктивними чинниками 27 % та 40 % засуджених.

Дуже чітко, на нашу думку, залежність процесу виконання кримінальних покарань від стану реалізації кримінального процесу відзначають правознавці: «на тюремній системі замикаються всі недоліки кримінального правосуддя, і невдоволення веденням слідства (часто із застосуванням фізичного насильства), невдоволення судовим процесом адвокат по призначенню практично не захищає, а найняти адвоката – немає грошей), невдоволення несправедливим вироком не може не позначитися на поведінці засудженого під час відбування покарання. У свою чергу система, намагаючись прищепити засудженому любов до суспільства і до законслухняної поведінки, наступає на ті ж граблі. І навіть, працюючи в рамках закону, нерідко порушує права засудженого. До призначеного вироком позбавлення волі призначаються додаткові покарання, що не завжди адекватно сприймаються засудженим»¹⁸. Усе це негативно впливає на можливості процесу виконання кримінальних покарань забезпечити досягнення поставлених цілей.

Нетотожність цілей кримінального покарання та цілей процесу його виконання цілком підтверджується й положеннями чинного законодавства, зокрема, КК та КВК України. Частина 2 ст. 50 КК України цілями покарання називає кару, виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами. Цілі процесу виконання кримінальних покарань не закріплені у жодному нормативному акті, тому можна вести мову лише про їх доктринальне тлумачення. Як видається, їх визначення можливе шляхом поєднання цілей структурно-функціонального призначення органів і установ виконання покарань та загальних цілей порядку виконання покарань, встановлених КВК України. Так, кримінально-виконавча інспекція виконує покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт (ст. 13); арештні доми виконують покарання у виді арешту (ст. 15); виправні центри виконують покарання у виді обмеження волі (ст. 16); виправні колонії виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі (ст. 18). Тобто, виконання покарання є основною метою реалізації цього процесу, сутнісною ознакою органів і установ виконання покарань.

¹ Фріс Л. П. Кримінально-правова політика української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. – К.: Атіка, 2005. – С. 174.

² Барах С. Ю. Адміністративно-правові засади управління Державною кримінально-виконавчою службою України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mydisser.com/en/catalog/view/9024.html>. – Загол. з екрану.

³ Джужа О. М., Кирилюк А. В. Щодо оптимізації системи виконання покарань України // Право та управління. – 2011. – № 1. – С. 145.

⁴ Денисова Т. А. Кримінальне покарання та реалізація його функцій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inter.criminology.org.ua/?p=19961>. – Загол. з екрану.

⁵ Полубинская С. В. Цель уголовного наказания. – М.: Наука, 1990. – С. 18.

⁶ Панов М. Кримінальна відповідальність та її підстава // Вісник академії адвокатури, 2010. – № 4. – С. 47–48.

⁷ Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності: Монографія. – К.: Атіка, 2004. – С. 54.

⁸ Дьомін Ю. М., Юлдашев С. О. Кримінальне право України: (у питаннях і відповідях). – К.: Видавництво МАУП, 2005. – С. 16.

⁹ Шимончук І. В. Застосування інституту звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей, та його роль у досягненні цілей кримінальної відповідальності // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, 2009. – № 2. – С. 229.

¹⁰ Философия. Учебник / Под ред. Г. В. Андрейченко, В. Д. Грачева. – Ставрополь: Изд-во СГУ, 2001. – С. 192–193.

¹¹ Степанюк А. Х. Актуальні проблеми виконання покарань (сутність та принципи кримінально-виконавчої діяльності: теоретико-правове дослідження: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.08 / А. Х. Степанюк; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2002. – С. 11.

¹² Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; За ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Київ–Харків: Юрінком Інтер – Право, 2001. – С. 303–304.

¹³ Артамонов В. П. Задачи исправительно-трудового законодательства и понятие наказаний, связанных с исправительно-трудовым воздействием // Труды ВШ МВД СССР. – М.: ВШ МВД СССР, 1970. – Вып. 29. – С. 64–70.

¹⁴ Степанюк А. Сущность исполнения наказания. – Х.: Фолио, 1999. – С. 192.

¹⁵ Кузанов С. И. К вопросу о целях наказания // Реализация положений нового законодательства в сфере исполнения уголовных наказаний / Под. ред. В. И. Селиверстова: Сб. науч. трудов. – М.: ВНИИ МВД РФ. – 1995. – С. 13.

¹⁶ Авраменко А. М. Моніторинг засуджених, які відбувають покарання у виді арешту // Вісник Запорізького юридичного інституту, № 2. – 2010 р. – С. 169.

¹⁷ Денисова Т. Правосвідомість суспільства та питання призначення і відбуття покарання // Вісник прокуратури. – 2006. – № 8. – С. 99.

¹⁸ Яковець І., Шимоволос С., Мар'яновський А. та ін.. Посібник для спостережних комісій України. – М.: PRI, 2007. – С. 112.

Резюме

Яковець І. С. Об'єкт оптимізації процесу виконання кримінальних покарань та його цільова орієнтація.

Розглянуто сучасний стан наукової розробки проблем визначення цілей процесу виконання кримінальних покарань та їх співвідношення з цілями кримінального покарання. Проаналізовано науковий доробок провідних вчених у галузі кримінально-виконавчого права з цих питань. Зосереджено увагу на проблемах окреслення цілей діяльності органів і установ виконання покарань в сучасних умовах. Визначається, що цілі кримінального покарання досягаються самим призначенням покарання, режимом його відбування, залученням до праці тощо. Тобто, реалізація декількох, а не якоїсь однієї стадії кримінальної відповідальності повинна забезпечувати їх досягнення. Автор доводить, що основною метою діяльності органів і установ виконання покарань є безпосереднє виконання покарання, що розуміється як реалізація змісту покарання, встановленого у кримінальному законодавстві України.

Ключові слова: виконання кримінальних покарань, цілі покарання, мета діяльності органів і установ виконання покарань.

Резюме

Яковець И. С. Объект оптимизации процесса исполнения уголовных наказаний и его целевая ориентация.

Рассмотрено современное состояние научной разработки проблем определения целей процесса исполнения уголовных наказаний и их соотношение с целями уголовного наказания. Проанализированы научные наработки ведущих ученых в отрасли уголовно-исполнительного права по этим вопросам. Сосредоточено внимание на проблемах очерчивания целей деятельности органов и учреждений исполнения наказаний в современных условиях. Отмечается, что цели уголовного наказания достигаются самим его назначением, режимом его отбывания, привлечение к труду и т.д. То есть, реализация нескольких, а не какой-то одной стадии уголовной ответственности должно обеспечивать их достижение. Автор доказывает, что основной целью деятельности органов и учреждений исполнения наказаний является непосредственное исполнение наказания, которое понимается как реализация содержания наказания, установленного в уголовном законодательстве Украины.

Ключевые слова: исполнение уголовных наказаний, цели наказания, задачи деятельности органов и учреждений исполнения наказаний.

Summary

Iakovets I. Object of optimization of process of execution of criminal punishments and its target orientation.

The current state of scientific development of problems of definition of the purposes of process of execution of criminal punishments and their ratio with the purposes of criminal punishment is considered. Scientific practices of leading scientists in branch of the criminal and executive right on these questions are analysed. The attention is concentrated on problems of delineation of the purposes of activity of bodies and establishments of execution of punishments in modern conditions. It is noted that the goals of criminal punishment are reached by its appointment, a mode of its serving, attraction to work, etc. That is, realization of several, instead of to any one stage of criminal liability has to provide their achievement. The author proves that a main objective of activity of bodies and establishments of execution of punishments is the direct execution of the punishment which is understood as implementation of the content of the punishment established in the criminal legislation of Ukraine.

Key words: execution of criminal punishments, purposes of punishment, problem of activity of bodies and establishments of execution of punishments.

Отримано 31.05.2013

УДК 344.2

О. М. САРНАВСЬКИЙ

Олександр Миколайович Сарнавський, кандидат юридичних наук, докторант Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», полковник юстиції, старший науковий співробітник

**НОРМИ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
У СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

Запобігання та протидія злочинності у військовій сфері є частиною кримінально-правової політики України. Кримінальний кодекс України (далі – КК) містить комплекс норм, якими здійснюється кримінально-правове регулювання суспільних відносин, пов'язаних із військовослужбовцями. До цього комплексу входять норми Загальної та Особливої частин КК. Від узгодженості їх між собою, а також узгодженості з іншими нормами в межах частин КК, як підсистем кримінального законодавства, залежить ефективність зазначеного кримінально-правового регулювання. Внесенню законодавчих змін або доповнень до цих норм мають передувати наукові дослідження.